

Lidé netušili, že se z transportů vrátí domů jen zlomek z nich

9.12.2022 - | Krajský úřad Pardubického kraje

V těchto dnech si připomínáme 80 let od transportů Židů z Pardubicka. Na budovu Obchodní akademie u starého nádraží v Pardubicích, kde byli občané židovského původu shromažďováni, instaloval Pardubický kraj pamětní desku, která připomíná, že z 1258 osob se po válce vrátilo jen 92. Nejsou to však jen čísla, ale jednotlivé konkrétní osudy celých rodin včetně dětí. Některé z nich přiblížila vzpomínková akce na Krajském úřadu Pardubického kraje. Premiéra byla určena pro veřejnost a repríza pro studenty středních škol se zájmem o historii.

„Program jsme připravili spolu se Státním okresním archivem Pardubice tak, abychom nejen připomínali dějinné události, ale vyprávěli i osobní příběhy. Třeba z dopisu zubního lékaře Otto Klepetáře vyplývá, že vůbec nepočítal s tím, že by byl v Terezíně delší dobu a chtěl přeobjednat své pacienty. Přitom právě on byl převezen hned po šesti týdnech z Terezína do Osvětimi, kde byl rovnou zavražděn. Cením si toho, že přijeli potomci některých účastníků transportů, třeba právě i děti Klepetářovy dcery Haničky Marko Roknič, který žije v Německu, a z Týna nad Vltavou Zorka Králová, ale také mnozí další,“ uvedl jeden z organizátorů, náměstek hejtmana Pardubického kraje Roman Línek.

Spletité osudy Vladimíra Munka

Jedním ze šťastnějších účastníků transportů byl i tehdy sedmnáctiletý mladík Vladimír Munk. Přežil Terezín, Osvětim, pochod smrti a naprosto vysíleného a nemocného ho zachránili v nemocnici v Krakově. Po válce si vzal za ženu dívku, kterou poznal jako čtrnáctiletou v Terezíně a podařilo se mu vystudovat vysněný obor. Stal se z něj úspěšný výzkumník s mnoha patenty v oboru mikrobiologie. Od roku 1968 žil s rodinou ve Spojených státech amerických, kde přednášel na univerzitě. Teprve po odchodu do důchodu se vrátil k tématu holocaustu a seznamoval se svými zkušenostmi studenty středních škol. Nyní o něm vzniká životopisná kniha, jejíž předzvěstí je dokumentární film „Návrat do Osvětimi. Přežití Vladimíra Munka“.

Veřejné premiéry se v Pardubicích zúčastnila i spoluautorka filmu Julie Canepa, která pana Munka mimo jiné doprovázela na setkání bývalých osvětimských vězňů po 75 letech od osvobození. „Kromě polské Osvětimi natáčeli tvůrci filmu také ve Spojených státech amerických a v roce 2020 navštívili Českou republiku a točili v Praze, v Terezíně a ve Vladimírových rodných Pardubicích,“ řekla Renáta Růžicková ze Státního okresního archivu Pardubice.

Film je k vidění na serveru Vimeo, pro Českou republiku, Polsko a Německo za snížený poplatek. Najdete ho na tomto odkazu: <https://vimeo.com/ondemand/returntoauschwitz>. Vladimíru Munkovi je nyní 97 let a poslal účastníkům setkání dojemný videopozdrav.

Jak to bylo s transporty z Pardubic

Počátkem prosince 1942 byly do Terezína vypraveny dva velké transporty Židů z oblasti někdejšího Oberlandrátu Pardubice, což bylo území zahrnující politické okresy Pardubice, Chrudim, Litomyšl a Vysoké Mýto v tehdejších hranicích. Transporty označené Cf a Cg byly vypraveny ve dnech 5. a 9. prosince 1942. Prvním transportem bylo odvečeno 650 osob, druhým 606 osob. Dodatečně byly na seznam dopsány ještě dvě děti narozené až po příjezdu do Terezína. Tato první vlna transportů se

týkala pouze občanů považovaných podle tehdejších zákonů za Židy. Nepostihla tzv. židovské míšence a Židy žijící v tzv. smíšených manželstvích, kteří se do koncentračních táborů dostali až v pozdějších letech.

Lidé zařazovaní do transportů museli odevzdat veškerý majetek a ponechat si maximálně 50 kg zavazadel. V Pardubicích byla na konci listopadu 1942 pro účely shromaždiště přechodně vyklizena budova obchodní akademie. Školní budova byla vhodná pro soustředění většího množství lidí a blízkost tehdejšího pardubického nádraží umožňovala odvést je v brzkých ranních hodinách k vlaku bez nežádoucí pozornosti veřejnosti. Vlakové soupravy byly vypraveny do zastávky Bohušovice nad Ohří a zbytek tříkilometrové cesty do Terezína museli lidé absolvovat pěšky. Již v průběhu cesty do Terezína zemřela první žena – 83letá Karolína Geduldigerová z Rohovládovy Bělé.

V době příjezdu pardubických transportů do Terezína se přeplněné ghetto pohybovalo na hranici své ubytovací kapacity a začínaly z něho být vypravovány transporty do vyhlazovacích táborů na východě. Téměř čtvrtina lidí z pardubických transportů Cf a Cg byla zařazena již 23. ledna 1943 do transportu Cr směřujícího do Osvětimi a naprostá většina zbývajících je následovala v dalším průběhu let 1943 a 1944. Celkem 151 osob dožilo svůj život v Terezíně.

<https://www.pardubickykraj.cz/aktuality/118741/lide-netusili-ze-se-z-transportu-vrati-domu-jen-zlomek-z-nich>